

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain ja yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annetun lain ja yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta (HE 256/2020 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Jari Raitaniemi, Luonnonvarakeskus
- puheenjohtaja Jarno Aaltonen, Selkämeren ammattikalastajat ry
- toimitusjohtaja Kim Jordas, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- kalatalousasiantuntija Minna Uusimäki, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Tornio-Muoniojokiseura ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- WWF Suomi

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta annettua lakia. Esityksen mukaan vuoden 2017 alussa käyttöön otettua toimijakohtaista kalastuskiintiöjärjestelmää ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että siirrettävien ja ei-

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2021 vp

siirrettävien käyttöoikeuksien keskittymisrajoituksen seuraamiseksi niiden haltijat velvoitettaisiin vuosittaisen kiintiöhaun yhteydessä ilmoittamaan yrityksensä omistajapohja. Tietojen ilmoittamisvelvoite koskisi myös ulkomaisia yhteisöjä ja konserneja. Jos haltija ei toimita edellytettyjä omistajatietoja, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei voisi myöntää sille hakua koskevan vuoden toimijakohtaista kalastuskiintiötä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle annettaisiin valtuudet vähentää käyttöoikeutta sellaiselta toimijalta, jonka hallinnassa on sallittua määrää enemmän käyttöoikeutta tai joka on antanut väärää tietoa omistuspohjasta. Lisäksi selkeytettäisiin säännöksiä, jotka liittyvät toimijakohtaisen kalastuskiintiön käyttämättömyydestä aiheutuvasta käyttöoikeuden menetyksestä ja uudelleen jakamisesta sekä toimijakohtaisen kalastuskiintiön luopumisesta aiheutuviin seurauksiin sellaisissa kiintiöosissa, jotka siirtyvät edelliseltä kalastusvuodelta. Uusien kalastus- ja vesiviljelytuotteiden kauppanimien osalta lisättäisiin lakiin mahdollisuus nopeasti annettavaan väliaikaiseen kauppanimeen.

Lisäksi yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annettuun lakiin lisättäisiin kalastuspäiväkirjamerkintöjä koskeva asetuksenantovaltuus.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esitys sisältää muutosehdotuksia kahteen ammattimaista kalastusta sääntelevään lakiin. Lakia Euroopan yhteisen kalastuspolitiikan kansallisesta täytäntöönpanosta (niin sanottu täytäntöönpanolaki) ehdotetaan muutettavaksi eräiden toimijakohtaisia kalastuskiintiöitä koskevien säännösten osalta. Täytäntöönpanolailta otettiin Suomessa vuoden 2017 alussa käyttöön uusi toimijakohtainen kalastuskiintiöjärjestelmä, jonka mukaisesti Suomen kalastuskiintiöt jaetaan kaupallisille kalastajille määräaikaisten siirrettävien ja ei-siirrettävien käyttöoikeuksina. Kiintiöjärjestelmä koskee vain lain mukaisia kiintiöityjä kalalajeja, joita ovat silakka, kilohaili ja lohi. Lisäksi esitykseen sisältyy muutos yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 20 §:ään, johon ehdotetaan lisättäväksi asetuksenantovaltuutta koskeva säännös.

Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että kiintiöjärjestelmän yleisenä tavoitteena on parantaa kaupallisten kalastajien mahdollisuuksia suunnitella ja ajoittaa kalastustoimintaansa siten, että se vastaa markkinoiden kysyntään sekä tasoittaa ja lisää kotimaisen kalan tarjontaa markkinoilla. Tämä mahdollistaa osaltaan elinkeinotoiminnan kannattavuuden parantumisen. Valiokunta on kiintiöjärjestelmään liittyen katsonut, että kalastuskiintiöitä koskevien siirrettävien käyttöoikeuksien keskittämisen rajoittaminen on välttämätöntä markkinoiden avoimen kilpailun varmistamiseksi ja mahdollisesti syntyvän määräävän markkina-aseman aiheuttamien kielteisten vaikutusten estämiseksi (MmVM 16/2016 vp — HE 103/2016 vp). Nyt ehdotetut muutokset täytäntöönpanolakiin parantavat mahdollisuuksia valvoa käyttöoikeuksien keskittymisen rajoituksia. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että käyttöoikeuden haltijana toimivan kaupallisen kalastajan omistuspohjaa ja siinä tapahtuneita muutoksia koskeva ilmoitusmenettely ei lisää kaupallisille kalastajille tai valvovalle viranomaiselle aiheutuvaa työtä kohtuuttomasti ja on tarpeen keskitty-

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2021 vp

misen rajoitusten valvonnan parantamiseksi. On tärkeää, että ilmoittamisvelvoite koskee myös ulkomaisia yhteisöjä ja konserneja, sillä Suomen silakan- ja kilohailinkalastusta on myös ulkomalaisten yritysten hallussa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että kalastuskiintiöitä koskevien muutosten lisäksi täytöntöönpanolain 37 §:ään ehdotetaan uusien kalastus- ja vesiviljelytuotteiden kauppanimien osalta lisättäväksi mahdollisuus nopeasti annettavaan väliaikaiseen kauppanimeen, mikä lisää joustavuutta uusien tuotteiden markkinoinnissa.

Kalastuspäiväkirjamerkintöjä koskeva asetuksenantovaltuus

Yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi kalastuspäiväkirjamerkintöjä koskeva asetuksenantovaltuus. Ehdotuksen tavoitteena on voida antaa teknisiä ja nykyisiä EU:n säännöksiä tiukempia määräyksiä kalastuspäiväkirjaan tehtävistä merkinnöistä. Tällä hetkellä Itämerelle säädetty poikkeus tarkoittaa, että koko saaliin punnittu määrä ei saa poiketa yli kymmentä prosenttia arvioidusta. Hallituksen esityksessä valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan säädettäväksi, että poikkeama ilmoitustarkkuudessa olisi enintään kymmenen prosenttia kunkin puretun lajin osalta. Valiokunta toteaa, että sille toimitettujen tietojen mukaan ehdotetut kalastuspäiväkirjaa koskevat säännökset koskevat erityisesti silakan ja kilohailin troolikalastusta ja noin 30 troolarin saalisraportointia.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pitänyt tärkeänä, että Itämeren kalakantojen hyödyntäminen ja kalastuskiintiöitä koskevat päätökset perustuvat luotettavaan ja ajantasaiseen tieteelliseen tietoon ja kestäväen enimmäistuoton tavoitteeseen. Valiokunta toteaa, että kalakantojen kestävyysvarmistaminen on edellytyksenä myös hallitusohjelman tavoitteena olevalle kotimaisen kalan käytön lisäämiselle. Luonnonkalan kestäväen käytön lisäämisessä suurimpien mahdollisuuksien on arvioitu kohdistuvan silakkaan ja muihin elintarvikemarkkinoilla nykyisin vajaasti hyödynnettyihin kaloihin, kuten kilohailiin. Hallitus on varannut miljoonan euron rahoituksen avustuksiin kalatalousalan yrityksille vajaasti hyödynnettyjen kotimaisten kalojen käytön lisäämiseksi. Itämeren kalakantojen arvioinnissa ja erityisesti Pohjanlahden silakan kannanarvioinnissa on ollut ongelmia, jotka ovat heijastuneet myös kalastukseen ja kalanjalostukseen ja vaikeuttaneet toiminnan taloudellista suunnittelua. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tätä taustaa vasten ehdotettua kalastuspäiväkirjaa koskevaa sääntelyä perusteltuna ja katsoo sen parantavan saalistilastojen luotettavuutta ja kalakantojen arviointityössä käytettävää tietopohjaa.

Valiokunta katsoo, että edellytyksenä kansallisten velvoitteiden asettamiselle kalastusyrityksille on, että velvoitteiden noudattaminen ei edellytä kohtuutonta työmäärää tai johda sellaisiin tahattomiin rikkomuksiin, joita yritykset eivät voi välttää. Hallituksen esityksen mukaan ehdotettu kymmenen prosentin poikkeamasääntö on sekä lajikohtainen että koko saaliin määrää koskeva, mutta lasketaan kummassakin tapauksessa suhteessa koko saaliin määrään, jotta kalastusyrityksille ei aiheuteta kohtuutonta taakkaa. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että kalastuspäiväkirjaa koskevan sääntelyn toimeenpanossa ja valvontaviranomaisen tulkintakäytännössä on vastaavasti varmistettava, että kalastusyrittäjille ei aiheudu turhaa hallinnollista taakkaa tai muita kohtuuttomia seuraamuksia.

Valiokunnan mietintö MmVM 3/2021 vp

Suomi on Euroopan unionin kalastuspolitiikan valvonta-asetuksen uudistusehdotuksen käsitte-
lyn osana ehdottanut, että vaatimus vastaavista kalastuspäiväkirjamääräyksistä koskisi kaikkia
toimijoita koko unionin alueella. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että Suomi on yleisem-
minkin tehnyt EU:n piirissä pitkäjänteisesti työtä laittoman kalastuksen kuriin saamiseksi ja ka-
lastuksen valvonnan kehittämiseksi, ja tätä työtä on edelleen syytä jatkaa. Valiokunta edellyttää-
kin hallituksen toimivan siten, että yhtenäiset vaatimukset saadaan koskemaan kaikkia Itämerellä
toimivia kaupallisia kalastajia mahdollisimman nopealla aikataululla.

Lopuksi

Hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää
esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymis-
tä muuttamattomina.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 256/2020 vp sisältyvät 1.
ja 2. lakiehdotuksen.*

Helsingissä 11.3.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Sari Multala kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina